

United Cities and Local Governments
Cités et Gouvernements Locaux Unis
Ciudades y Gobiernos Locales Unidos

5. Dünya Su Forumu Yerel ve Bölgesel Yönetimler için İstanbul Su Mutabakatı

2009'un Mart ayında İstanbul'da bir araya gelen dünyanın farklı bölgelerinden belediye başkanları ve seçilmiş yerel/bölgesel temsilciler olarak, küresel değişiklikler karşısında su yönetimi stratejileri geliştirmek amacı ile işbu **İSTANBUL SU MUTABAKATI**'na katılıyoruz.

Meksika'da yapılan Dördüncü Dünya Su Forumu vesilesiyle yayınlanan 21 Mart 2006 tarihli *Yerel Yönetimler Su Bildirisi*, su ve sıhhi hizmetler konusunda yerel ve bölgesel idarecilerin bilinç ve sorumluluklarına dikkat çekmiş ve ulusal hükümetleri daha verimli bir ortaklık için çalışmaya davet etmiştir.

Bizler daha önce ettiğimiz taahhütlerin üzerine inşa ederek, farklılıkların suda yaklaşması için bütüncül su yönetimi yaklaşımlarının gelişimine öncülük etmeye ve genel olarak sürdürülebilir kalkınmaya katkı yaparak, artan dış etkenlerle mücadele etmek için kentlerimiz ve bölgelerimizin esnekliğini güçlendirmeye hazır olduğumuzu beyan ediyoruz.

BÖLÜM I- Yerel ve Bölgesel Hükümetler Bildirgesi ve Eylem Çağrısı

Bu mutabakat ile kabul ediyoruz ki:

- Sağlıklı su ve sıhhi hizmetlere erişim tüm insanlar için temel haklardan biridir ve yaşam ve geçim için, toplum sağlığının korunmasında ve yoksullukla mücadelede zaruri bir rol oynamaktadır¹.
- Su bir kamu malıdır ve suyla ilgili hizmetlerin kısmen veya tamamen özel sektöre devredilmiş olup olmamasından bağımsız olarak kamunun sıkı kontrolü altında olmalıdır.
- Sıhhi hizmetler su temini kadar önemlidir ve yerel, bölgesel ve ulusal hükümetlerin siyasi gündemlerinde gerekli öneme sahip olmalıdır.
- Su ve sanitasyon hizmetlerinin temininde yerel yönetimler giderek önemi artan bir role sahiptirler.
- Nüfus artışı, ekonomik kalkınma, göçler, kentleşme, dünya nüfusunun yarıdan fazlasının günümüzde şehirlerde yaşıyor olması gibi hızlı küresel değişiklikler, su kaynakları, altyapı ve vatandaşlara, iş dünyasına, sanayiye ve kuruluşlara su ve sıhhi

¹ BM İnsan Hakları Komisyonunun su hakkı konusundaki girişimini güçlü bir şekilde destekliyoruz.

hizmetler sağlayan sistemler üzerinde yeni baskılar yaratmaktadır. Bu hızlı küresel değişiklikler su temini ve sıhhi hizmetlerle ilgili Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne ulaşılmasındaki zorlukları arttırmaktadır.²

- Kentlerin içindeki ve çevrelerindeki gecekondu ve kaçak yerleşim bölgeleri genişlemekte ve yoksulluk giderek kentsel bir sorun haline gelmektedir. Bu durum su ve sıhhi hizmetlere erişim ile iltizam arasındaki bağlantının acilen güçlendirilmesini gerekli kılmaktadır.
- İklim değişikliği vatandaşlarımızı etkileyen su döngüsünün her safhasına etki edecektir: Su kıtlığı daha şiddetli bir hale gelecek, sel ve kuraklık gibi doğa olaylar artacak, deniz seviyesi yükselecek, sıcaklıklar artacak, yağış düzenleri, yeraltı sularının beslenmesi ve akarsuların akım rejimleri değişecektir.
- Bölgesel ve yerel düzeyde su kaynakları yönetimi küresel değişikliklere uyum sağlamak için bir araç olabilir.
- Su sorunlarının doğası, kapsamı ve dinamikleri gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında farklılıklar ve benzerlikler göstermektedir. Yetersiz ve eskimiş altyapılar ikisinde de zorluk oluştururken, finansman, kapasite artırımı ve hukuki çerçevelerin geliştirilmesi özellikle gelişmekte olan ülkelerin esas sorunlarını teşkil etmektedir.
- Yerel ve bölgesel düzeylerde su talebini karşılamak ve küresel değişikliklere karşı uyum ve hafifletme önlemleri almak için yeni ve kalıcı bir yaklaşım gereklidir. Su kaynakları ve hizmetlerinin hakça, optimum ve sürdürülebilir yönetimi bütüncül bir yaklaşımı, eşgüdömlü faaliyetleri ve hükümetlerin farklı kademelerince sorumlulukların paylaşılmasını gerektirmektedir.
- Sıhhi hizmetler yerel ve bölgesel planlama çalışmalarına dahil edilmeli, drenaj, içme suyu temini, atık su ve katı atık yönetimi gibi diğer alanlarla da bağlantılı hale getirilmeli, uygulanabilir olduğu ölçüde yerinden yönetimi yaklaşımınla sağlanmalı ve evsel hijyeni geliştirmek amaçlı halk eğitimi ve bilinçlendirme kampanyaları ile desteklenmelidir.
- Yerel ve bölgesel planlama ve tasarım çalışmalarında su konusuna daha hassas bir şekilde eğilinmelidir.
- Kamu hizmet sağlayıcıları/işletmeciler su ve sıhhi hizmetlerin temininde önemli bir role sahiptir ve bunlar için kapasite artırımı ve işlemini güçlendirme amaçlı mevcut destek mekanizmaları yeterli değildir.
- Kaliteli su ve sıhhi hizmetlerin sağlanmasının bir bedeli vardır. Bununla birlikte, yeterli miktar ve kalitede ve sürekli olarak içme suyu ve sıhhi hizmetlere erişim, makul fiyatlarla, adil bir biçimde ve özellikle de maliyetin geri dönüşü en yoksul kitlelere göre hesaplanarak sağlanmalıdır.
- Kentsel ve kırsal alanlardaki su kullanımı birbirine son derece bağımlıdır ve yerel sürdürülebilir su yönetimi tarımsal gıda üretiminin sağlanmasında ve kırsal nüfusun azalmasının önlenmesinde belli başlı bir role sahiptir. Yerel yönetimler kentler için gıda sağlamakta büyük rol oynayan kırsal tarımın öneminin bilincinde olmalıdır.

---

² Güvenli içme suyuna ve iyileştirilmiş sanıstasyona sürdürülebilir erişim imkânı olmayan insanların sayısını 2015 yılına kadar yarıya indirmeyi amaçlayan Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri, doğrudan yerel idarelerin sorunudur.

Belediye Başkanları ve seçilmiş yerel/bölgesel temsilciler olarak, taahhüt ettiğimiz faaliyetleri desteklemek adına ulusal hükümetlere ve uluslar arası kuruluşlara ayrıca, şu çağrılarda bulunuyoruz:

- Su güvenliği, su kaynaklarının tüm kullanıcılar arasında, diğer amaçların yanısıra, toplumsal ve sağlıkla ilgili hedefleri, istihdamı, ekonomik faaliyetleri, kültürel ve boş zamanlarla ilgili etkinlikleri, sağlıklı ve güzel bir çevreyi desteklemek amacıyla, hakça ve akılcı biçimde tahsis edilmesi ilkesine dayanılarak, ulusal ve uluslararası politika önceliklerinde üst sıralara taşınmalıdır;
- Johannesburg Uygulama Planı ve Binyıl Kalkınma Hedefleri'nde belirtilen hedeflere ulaşabilmek için, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki su ve sıhhi hizmetlere erişim ve yoksullukla mücadele ile ilgili taahhütlerin uygulanması hızlandırılmalıdır;
- Yerel ve bölgesel yönetimlerin, su ve sıhhi hizmetlerin yerel ve bölgesel düzeyde idaresi için yeterli kişisel ve teknik becerilere, kurumsal kapasiteye, mali kaynaklara ve yasal yetkiye sahip olmasını sağlamak için, yetkilerin ve araçların etkin transferi suretiyle, bir diyalog ortamı oluşturulmalıdır. Yerinde yönetim ilkesi uyarınca, yerel yönetimler, tüm ilgili taraflarla danışmalarda bulunarak, çeşitli yönetim modellerinden birini seçme imkânına sahip olmalıdır;
- Yerel ve bölgesel yönetimler, su ve sıhhi hizmetlere erişimi geliştirmek ve özellikle ada ve kıyı ülkelerinde iklim değişikliği ve diğer küresel değişikliklere hazırlıklı olmak amacıyla ulusal ve uluslar üstü düzeylerde sürdürülebilir su yönetimi konusunda saptanmış olan siyasi stratejilerin tanımlanması ve uygulanmasında söz sahibi olmalıdır. Bu değişiklikler, tasarlanmasında, iklim değişikliğine bağlı etkiler dikkate alınan, yeni su, sıhhi hizmetler, taşkın suyu ve diğer kentsel altyapı tesisleri gerektirmektedir;
- Yerel ve bölgesel yönetimlerin mali kaynaklara doğrudan ulaşmalarını kolaylaştırmak ve başta yoksullar olmak üzere tüm halkın gereksinimlerini karşılamaya ve iklim değişikliğine uyuma yönelik yerel su ve sıhhi hizmetler altyapılarının finansman imkanlarını artırmak üzere yenilikçi finans mekanizmaları ve hukuki düzenlemeler geliştirilmelidir;
- Borçların azaltılması süreçlerine su sektörüne yatırımlar dahil edilmeli, örneğin su ve sıhhi hizmet yatırımları borçlarla takas edilmelidir;
- Su döngüsü ve yönetim sistemlerini etkileyen gelecekteki iklim, nüfus ve diğer gelişmelerin anlaşılması ve tahmini konusuna ulusal ve bölgesel düzeyde büyük önem atfedilmeli ve kazanılan bilgiler yerel yönetimlerle paylaşılarak, bu gelişmelerin yerel düzeydeki bağlantılarının yorumlanmasına yardımcı olunmalıdır.
- Yerel ve bölgesel idarelerin, akaçlama havzalarının yönetimine dahil olmalarını teminen etkili mekanizmalar oluşturulmalıdır;
- Sektörel politika seçeneklerinin, kentsel ve kırsal alanları olduğu kadar ekosistemleri de etkileyen hidrolojik döngü üzerindeki tesirleri, daha eşgüdümlü bir şekilde nazarı dikkate alınmalıdır;
- Su ve sıhhi hizmetler ile ilgili Binyıl Kalkınma Hedeflerine ulaşılması için çalışmalarda bulunan yerel ve bölgesel yönetimlerin uluslararası işbirliğinin, özellikle gelişmekte olan ülkelerle gelişmiş ülkelerin yerel ve bölgesel yönetimleri arasında mali destekli ortaklıklar kurulması ve uygun olan yerlerde, su ve sıhhi hizmetlerin kullanımından

elde edilen gelirlerin bir kısmının bu amaca tahsis edilmesi suretiyle desteklenmesi gerekmektedir.

BÖLÜM II – Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin Taahhütleri

Etkin stratejilerin acilen geliştirilmesi gereğinin bilincinde olarak, kentler ve bölgeler, uygun yasal, kurumsal ve mali çerçeveler ile teknik ve insani kapasiteye ihtiyaç duymaktadırlar. Bununla birlikte, iklim değişikliği, nüfus artışı, kentleşme, hızlı ekonomik kalkınma ve diğer baskılar yerel su kaynakları ile su sistemlerini, mevcut siyasi ve sosyal sistemlerin, bunlara yanıt verebileceklerinden çok daha hızlı bir şekilde etkilemektedirler.

Bu nedenle, bizler, Belediye Başkanları ve seçilmiş yerel ve bölgesel temsilciler olarak İSTANBUL SU MUTABAKATI'nı, yerel ve bölgesel yönetimlerimiz adına imzalayarak; mevcut yetkilerimiz ve kapasitelerimiz dahilindeki her şeyi yapıp, zorluklara karşı hazırlanmak için açık siyasi irademizi beyan eder, su yönetişiminin gelişmesi için elimizden geleni yapacağımızı, yerel politika ve yaklaşımlarımızı su yönetimi ile hidrolik altyapının geliştirilmesinde sürdürülebilirliğin artırılmasına yönlendireceğimizi taahhüt ederiz.

Bu taahhüt, ulusal hükümetlerin ve uluslararası kuruluşların, yerel ve bölgesel yönetimlerin suya ve sıhhi hizmetlere erişim ve su sektöründe başarılı uyum önlemleri açısından vazgeçilmez rolünü gerçek anlamda kabul edecekleri ve yakın gelecekte yerel ve bölgesel yönetimlerin çabalarının teknik ve hukuki açılardan etkin, ekonomik ve mali kaynaklarla desteklenebilir olması için gerekli siyasi reformları başlatacakları beklentisiyle yapılmıştır.

Taahhüdümüzü yerine getirmek için, siyasi görevimizi sürdürülebilir su ve sıhhi hizmetler yönetimine bütüncül ve katılımcı bir yaklaşım uygulamak ve şehir veya bölgemizde, ekteki³ rehber ilkeler temelinde, aşağıdaki faaliyetleri başlatmak amacıyla kullanacağız:

- Yerel su kaynakları ve bu kaynaklardaki biyolojik çeşitliliğin korunması ile ilgili temel zorlukların belirlenmesi için bunlar üzerindeki iç ve dış baskıların bir değerlendirmesinin yapılması;
- Yerel su kaynaklarını ve sistemlerini, orta ve orta vadede tehdit eden küresel zorluklarla baş edebilmek için uyarlanması gereken yerel ve bölgesel yönetim politikalarının, stratejilerinin ve planlarının bir envanterinin çıkartılması;
- Temel aktörler arasında, su sektöründe yerel önceliklerin ve eylem planlarının belirlenmesine yönelik ortak bir vizyon yaratılması amacıyla, yerel ve bölgesel düzeyde ilgili tüm taraflar arasında bir diyalog geliştirilmesi;
- Görev alanımıza özel ve İstanbul Su Mutabakatı'ndaki taahhütlerimizi yansıtan amaç ve ölçülebilir hedeflerin tanımlanması, strateji ve faaliyetlerimizin hesap verilebilirlik düzeyini artırmak için bir izleme ve raporlama çerçevesi oluşturulması;
- Su ve sıhhi hizmetlerimizde somut bir iyileşme sağlamaya ve küresel değişimler karşısında yerel ve bölgesel esnekliğimizi güçlendirmeye yönelik eylem planlarımızın uygulanması.

Kentlerimizin yukarıda belirtilen faaliyetlerin hayata geçirilmesinde karşılaştıkları zorlukları ve elde ettikleri ilerlemeleri, 2012 yılında düzenlenecek olan bir sonraki Dünya Su Forumu'na rapor etmeyi ve paylaşmayı ayrıca taahhüt ediyoruz.

³ Yerel ve Bölgesel Eylem Planı İlkeleri Bölümünde Bulgular, Hedefler ve Önlemlere bakınız.

EK: Yerel ve Bölgesel bir Eylem Planı için Rehber İlkeler (Yerel durumlara göre şekillendirilecektir.)

Bulgular

Yerel ve bölgesel yönetimler, kendi su kaynakları ile su ve sıhhi hizmetlerini etkileyebilecek zorluklar hakkında, uygulanabilir durumlarda aşağıdaki değerlendirmeleri yapmalıdır

- İlgili taraflarla işbirliği halinde, arazi kullanımındaki nüfusa bağlı değişimler ile ekonomik eğilimleri ve bunların sebep olacağı su kaynakları taleplerini değerlendirmek ve sözkonusu talepleri öngörülen kullanılabilir su kaynaklarıyla karşılaştırmak;
- Güvenli içme suyu ve sıhhi hizmetlere erişimi bulunmayan nüfusu tespit etmek;
- Sudan kaynaklanan sağlık sorunlarına en fazla açık nüfusu belirlemek;
- İslah çalışmaları da dahil olmak üzere, su ve sıhhi hizmetler altyapı gereksinimleri ve bunlar için gereken uygun finansman kaynaklarına ilişkin çalışma yapmak;
- Sektörel baskılar da dahil olmak üzere, bütüncül yönetim karşısındaki engelleri tanımlamak;
- Kentleri ve yerel idareleri etkileyen hidrolojik faktörlere- su kaynağından denize kadar uygulanabilecek mevcut en iyi iklim tahmin sistemlerini kurmak,
- Kentin su ve sıhhi hizmetleri verme kapasitesini, iklim değişikliği ve küresel değişikliklerle ilgili ana senaryolara göre değerlendirmek;
- Su yönetimi ile ilgili iklime bağlı diğer riskleri, muhtemel faydaları ve belirsizlikleri saptamak;
- Kirlilik ve suya bağlı afetler konusundaki zayıf noktaları saptamak;
- Düzenleyici çerçeveleri değerlendirmek, güçlendirmek ve uygulamaya koymak; kurumsal kapasiteyi yükseltmek;
- Sosyal, ekonomik (gerek tarımsal gerek sınaî), kurumsal ve çevresel gereksinimleri karşılamaya yönelik su ihtiyaçlarını tespit etmek.

Hedefler

Yerel ve bölgesel yönetimler hukuki yetkileri uyarınca ve tamamen gönüllü olarak, yerel koşullarına uyarlanmış somut ve ölçülebilir hedefler geliştirmelidir.

Bu hedefler şunlar olabilir:

- Fiziksel su kaybı miktarını x yılına kadar %x oranında azaltmak.
- İnsani ihtiyaçlar için su tedarikini x yılına kadar %x oranında arttırmak.
- Kişi başına düşen su temini miktarını x yılına kadar günde x litreye çıkarmak
- x yılına kadar evsel su tüketiminde kişi başına %x oranında tasarruf sağlamak
- x yılına kadar uluslararası kabul gören kalitede su standartlarına ulaşmak.
- x yılına kadar kanalizasyon sularının %x kadarının toplanması ve %x kadarının arıtılmasını sağlamak.
- Her yıl endüstriyel atık sularının deşarj noktalarının %x kadarını denetlemek.
- x yılına kadar ekosistemlerin ihtiyacı olan su miktarını sağlamak.
- Suyla ilgili afetlerin verdiği zararları gayri safi milli (ve/veya bölgesel) hasılanın %x' inden %5'in altına indirmek.

Önlemler

Yukarıda sıralananlara benzer hedefleri gerçekleştirmek için aşağıdaki önlemler göz önünde bulundurulabilir:

- Kentleşmeye ve küresel değişikliklerle ilgili belirsizlik ve değişkenliklere yanıt vermek üzere, kırsal alanlardaki su teminini de göz önünde bulunduran, en gelişmiş su, sıhhi hizmetler ve yağmur suyu yönetimi teknikleri,
- Küresel değişikliklerin, nehir havzası bazında ve deniz seviyesiyle bağlantılı taşkın riskleri üzerindeki etkilerini azaltmak ve ortadan kaldırmak amacıyla mekansal planlama ile ilgili uyum önlemleri almak,
- Gelecekteki belirsiz bir zaman için daha esneklik kazanılmasını teminen, su temini kaynaklarını, yeni depolama tesisleri, sürdürülebilir yeraltı suyu kullanımı, su kaynaklarının korunması, suyun geri kazanımı ve deniz suyunun arıtımı gibi yollarla çeşitlendirmek,⁴
- Yerel, havza bazında ve bölgesel düzeyde su yönetimi ve mali kaynakların teminiyle ilgili kararlar alınırken, halkın katılımını sağlayacak düzenleyici önlemlerin alınması
- Sürdürülebilir altyapıya yatırımda bulunmak
- Su kaynaklarının kentlerde yaşayan nüfusun sağlığına olumsuz etkilerini azaltmak,
- Sucul yaşam alanları başta olmak üzere, doğal çevreyi kentsel kalkınma ve iklim değişikliğinin kümülatif etkilerinden korumak,
- Su kaynaklarını ve buna bağlı biyolojik çeşitliliği korumak için arazi kullanımını kısıtlamak,
- Sanayi ve iş dünyası ile işbirliği yaparak, suyun verimliliğini, üretimde ve ürünlerde yeniden kullanımını optimize etmek ve suyun kirlenmesini sınırlamak, yönetmek ve kontrol etmek,
- Arıtılmış suyun yeniden kullanımı ve yağmur suyunun biriktirilmesi gibi ekonomik ve verimli su yönetimi çözümlerini tercih etmek,
- Suyla ilgili afetlerin zararlarını azaltmak için yapısal ve yapısal olmayan risk yönetim planları ve önlemleri geliştirmek ve uygulamak,
- Taşkın kontrolü, drenajın geliştirilmesi, kuraklık ve afetlere cevap verme ve deniz seviyesinin yükselmesine hazırlıklı olmaya yönelik olarak planlar geliştirmek ve uygulamak
- Altyapıları, gerektiği takdirde, olağanüstü olaylara karşı koyabilecek ve değişen koşullarda işlevlerini yerine getirebilecek şekilde yeniden tasarlamak ve geliştirmek için planlar yapmak ve uygulamak,
- Su kaynaklarıyla ilgili tedarik, yönetim ve bakım ile risklerin azaltılması çalışmalarına kadınları ve gençleri dahil etmek,
- Su ve sıhhi hizmetler şebekelerinin verimliliğini ve kapsamını arttırmak için yenilikçi ve yerel koşullara uyumlu teknolojileri kullanmak,
- Sürdürülebilir su yönetimleri ve ekonomik kalkınmayı sağlamak için eğitim, öğretim ve teknoloji transferleri için teşvik unsurları sağlamak.

---

⁴ Aşağıda belirtilen yerel ve bölgesel idareler havzalar arası su transferi ile ilgili ifadenin metinde kalmasını talep etmişlerdir:

Generalitat Valencia (İspanya), Comunidad Autonoma de la Region Murcia (İspanya) ve Inter-Mediterranean Committee of the Conference of Peripheral Maritime Regions (CIM-CPMR)